

Bevolkingsprognoses Almelo 2016 - 2040

Doorrekening scenario's

Bevolkingsprognoses Almelo 2016-2040

Doorrekening scenario's

Kennispunt Twente
Peter Scheltinga
Hans Rappa

Februari 2017

Kennis**punt**
Twente

Colofon:

Bevolkingsprognose Almelo. *Doorrekening scenario's*.

Tekst: Peter Scheltinga, Hans Rappa
Uitgave: Kennispunt Twente, februari 2017

© 2017, Kennispunt Twente, Enschede. Auteursrechten voorbehouden. Overname van dit rapport (of gedeelten daarvan) is toegestaan, mits de bron wordt vermeld.

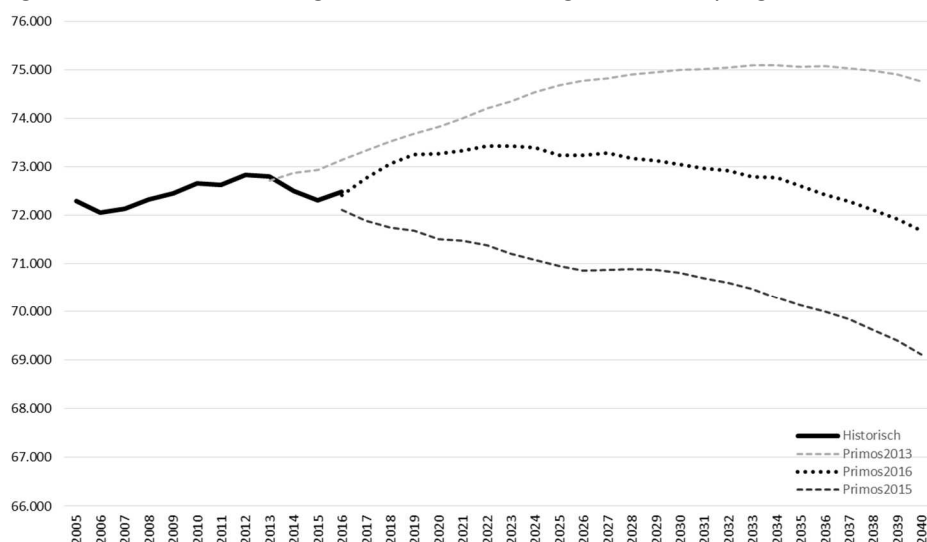
1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor dit project

De gemeente Almelo heeft, zoals elke gemeente, behoefte aan inzicht in het toekomstig aantal inwoners. Bijvoorbeeld vanwege aannames rondom woningbouwplanning, voorzieningen en uitkeringen gemeentefonds. Jaarlijks stelt ABF Research uit Delft de zogenoemde Primos-prognoses op. Kennispunt heeft een abonnement op deze uitkomsten. De uitkomsten van deze prognose verschillen soms aanzienlijk van jaar tot jaar (zie figuur 1).¹

De Primos-prognose 2013 voorspelde nog een groei tot het 75.094 inwoners in 2033, de Primos-prognose 2015 voorspelde een direct inzettende afname tot zo'n 69.123. De Primos-prognose 2016 ligt tussen deze beide prognoses in en voorspelt een toename van het aantal inwoners tot 73.424 in 2023, gevolgd door een afname tot 71.680 in 2040.

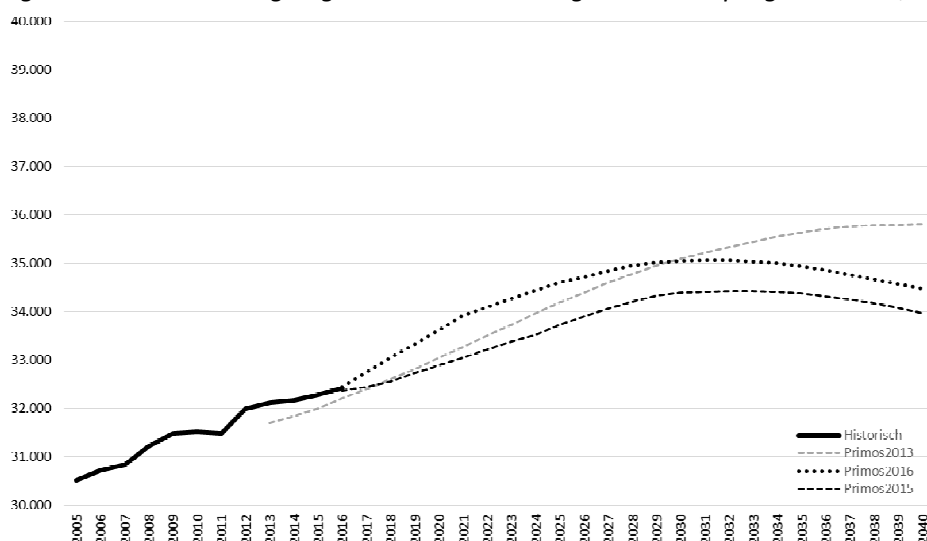
Figuur 1: Aantal inwoners gemeente Almelo volgens Primos-prognose 2013, 2015, 2016.

Het verwachte aantal woning verschilt ook. Primos 2013 voorspelde ook na 2030 nog een toename van het aantal woningen. Primos 2015 en 2016 laten beide op de lange termijn een daling van de woningvoorraad zien (zie figuur 2). Maar tot 2028 laat Primos2016 nog een toename van het aantal woningen zien, terwijl Primos2015 nog uitging van een direct inzettende daling.

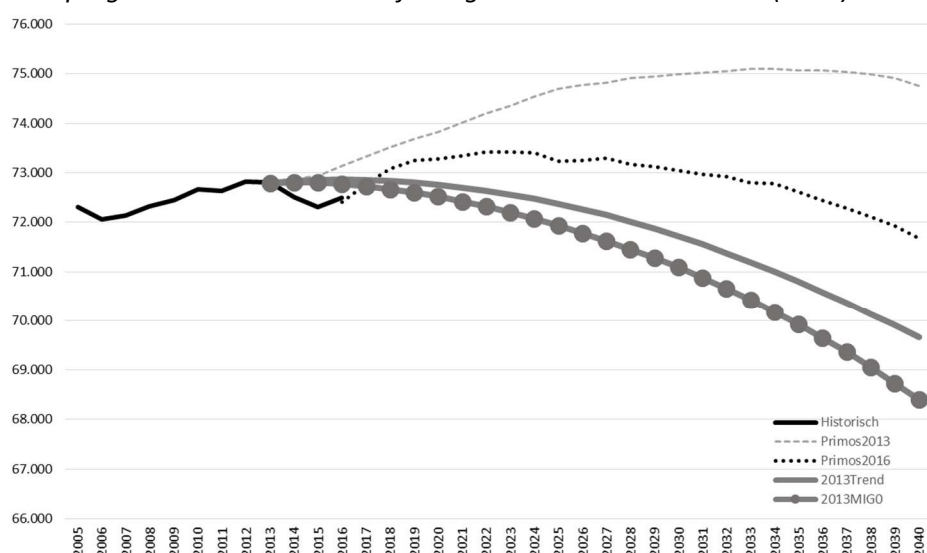
¹ Cruciaal bij een prognose zijn natuurlijk de aannames. Omdat die gedaan worden op basis van gesignaleerde trends in het verleden, kunnen recente veranderingen in patronen t.a.v. geboorte/sterfte en verhuizingen maken dat een prognose (veel) hoger of veel lager uitkomst dan een eerdere prognose.

Figuur 2: Aantal woningen gemeente Almelo volgens Primos-prognose 2013, 2015, 2016.

De gemeente Almelo heeft met enige regelmaat behoefte aan een aanvullende prognose die steeds volgens eenzelfde heldere en bekende systematiek tot stand komt. Uiteraard wel steeds gebruik makend van de meest recente gegevens. Daarom heeft in 2013 de afdeling Onderzoek en Statistiek Almelo twee prognosevarianten doorgerekend. De resultaten van deze exercitie staan in figuur 3 weergegeven. Te zien is dat de twee prognosevarianten van Onderzoek en Statistiek uit 2013 een stuk lager lagen dan de Primos-prognose uit hetzelfde jaar. Verder valt op dat ook de Primos-prognose 2016 hoger uitvalt dan de beide O&S-varianten uit 2013.

Figuur 3: Aantal inwoners gemeente Almelo volgens Primos-prognoses (2013 en 2016) en twee prognosevarianten van de afdeling Onderzoek en Statistiek (2013).

1.2 Doel van de prognose

Centrale vraag is : hoe ziet de verwachte demografische ontwikkeling van Almelo er uit voor de komende 25 jaar? Het gaat om het verkrijgen van een betrouwbaar beeld van de toekomstige ontwikkeling van het aantal inwoners van Almelo. Daarnaast is een berekening van de bijbehorende woningvoorraad gewenst. Een beeld per wijk valt buiten de scope van deze opdracht.

1.3 Leeswijzer

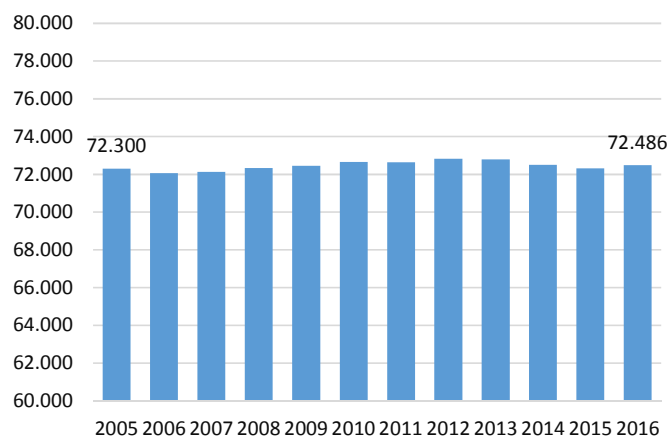
Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving op hoofdlijnen van relevante demografische ontwikkelingen in de afgelopen 15 jaar. Hoofdstuk 3 bevat informatie over de prognose-systematiek en de gehanteerde aannames. Hoofdstuk 4, tenslotte bevat de belangrijkste uitkomsten.

2 Demografische ontwikkelingen Almelo 2000 – 2016

2.1 Ontwikkeling totaal aantal inwoners

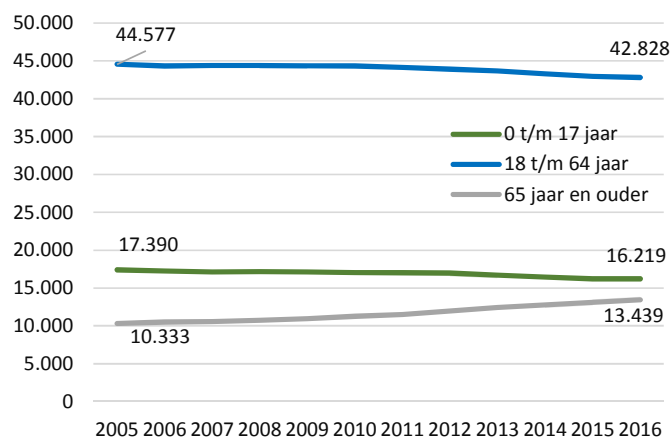
Het aantal inwoners van de gemeente Almelo vertoonde de afgelopen jaren een licht golvende ontwikkeling. Per 1 januari 2016 telde Almelo 72.486 inwoners.

Figuur 4: Aantal inwoners gemeente Almelo, 2005 t/m 2016.

Als we kijken naar leeftijdsgroepen, dan zien we dat het aantal 65+'ers een stijgende lijn vertoonde, terwijl het aantal 0 t/m 17-jarigen en het aantal 18 t/m 64-jarigen juist afgenomen is.

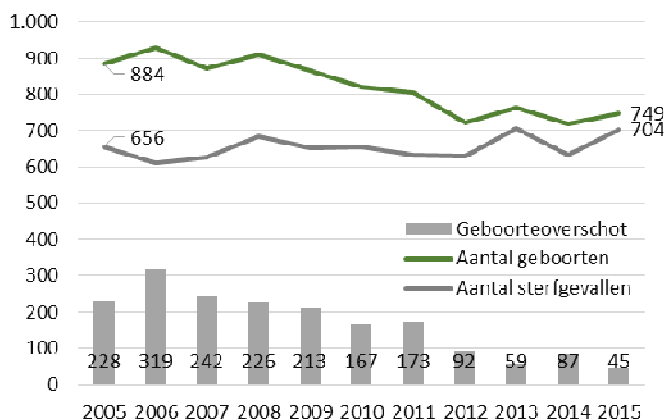
Figuur 5: Aantal inwoners gemeente Almelo per leeftijdsgroep, 2005 t/m 2016.

2.2 Geboorte en sterfte

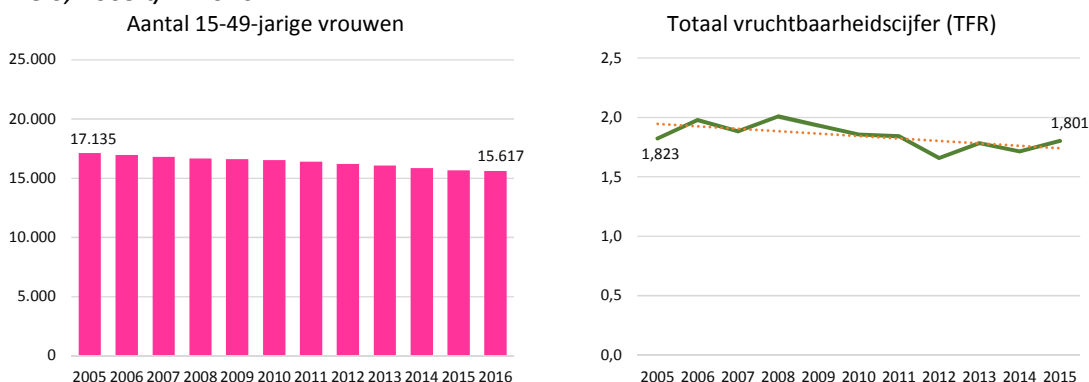
In de periode 2005 t/m 2015 lag het aantal geboorten voortdurend hoger dan het aantal sterfgevallen. Zo werden er in 2015 749 kinderen geboren, terwijl er 704 Almeloërs overleden. Dit betekent een geboorteoverschot van +45. Dit geboorteoverschot is de afgelopen jaren steeds kleiner geworden (zie figuur 6).

Figuur 6: Aantal geboorten en sterfgevallen en geboorteoverschot, gemeente Almelo 2005 t/m 2016.

De verklaring voor het dalende aantal geboorten is tweeledig: Aan de ene kant is er sprake van een vrijwel voortdurende daling van het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (zie figuur 7a). Aan de andere kant krijgen de Almeloëse vrouwen per persoon steeds minder kinderen. Het totaal vruchtbaarheidscijfer bedroeg in 2015 1,801 (zie figuur 7b). Dit ligt ruim onder de waarde van 2,1 die nodig is voor een bevolking die op de lange termijn stabiel is (afgezien van vestiging en vertrek).

Figuur 7a+b: Aantal 15-49-jarige vrouwen en het totaal vruchtbaarheidscijfer, gemeente Almelo, 2005 t/m 2016.

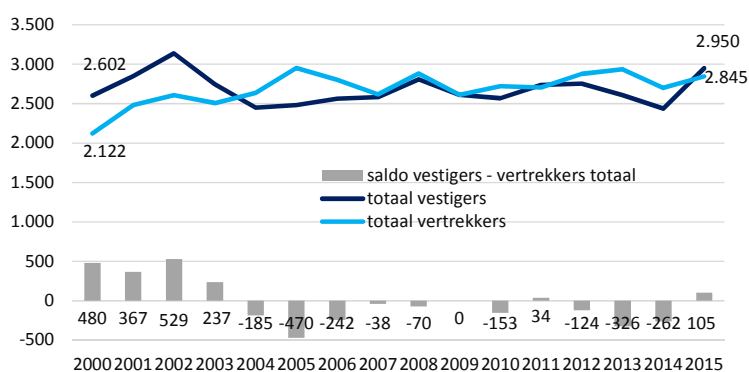

Het totaal vruchtbaarheidscijfer (TFR) van 2015 is op te vatten als het gemiddeld aantal kinderen dat een vrouw zou krijgen als ze tussen haar 15^e en 50^e verjaardag in Almelo woont en in elk jaar van haar leven dezelfde leeftijdsspecifieke vruchtbaarheid kent als de Almeloëse vrouwen in 2015 kenden. Een TFR van +/- 2,1 is nodig voor een op lange termijn stabiele bevolking. Dit is net iets meer dan twee kinderen per vrouw, omdat er rekening gehouden moet worden met de sterftetekansen van vrouwen van 0 t/m 50 jaar.

2.3 Vestiging en vertrek

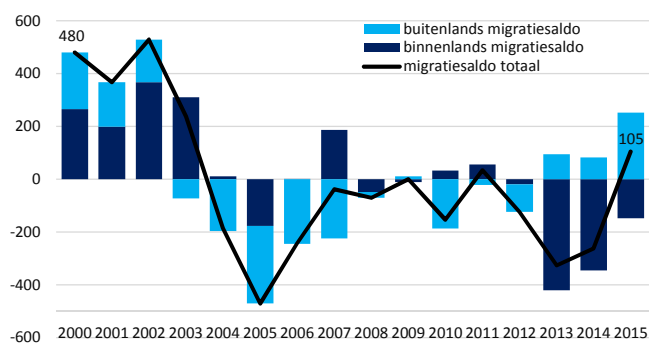
Naast geboorte en sterfte zijn vestiging en vertrek bepalend voor het aantal inwoners. In 2015 vestigden zich 2.950 personen in Almelo, terwijl er 2.845 Almeloërs naar elders verhuisden. Dit betekent een migratiesaldo van +105. In de jaren 2000 t/m 2003 kende Almelo een duidelijk positief migratiesaldo. Vervolgens was het migratiesaldo in de periode 2004 t/m 2014 overwegend negatief.

Figuur 8: Vestiging en vertrek en migratiesaldo, gemeente Almelo, 2000 t/m 2015.

In figuur 9 wordt het migratiesaldo uitgesplitst in een buitenlands migratiesaldo en een binnenlands migratiesaldo. Het buitenlands migratiesaldo is het aantal immigranten min het aantal emigranten in een bepaald jaar. Het binnenlands migratiesaldo is het aantal vestigers vanuit een andere Nederlandse gemeente min het aantal vertrekkers naar een andere Nederlandse gemeente.

Figuur 9: Binnenlands- en buitenlands migratiesaldo, gemeente Almelo 2000 t/m 2015.

Over de periode 2000-2015 was het binnenlands migratiesaldo exact 0, het buitenlands migratiesaldo bedroeg gemiddeld -40. In de periode 2010 t/m 2015 was het binnenlands migratiesaldo gemiddeld -175, terwijl het buitenlands migratiesaldo +60 bedroeg. De laatste drie jaar was het buitenlands migratiesaldo steeds positief. Het binnenlands migratiesaldo was in deze drie jaar steeds negatief, maar vertoonde wel een stijgende lijn.

Verdieping: Migratiestromen naar en vanuit het AZC aan de Vriezenveenseweg

Het migratiesaldo van Almelo als geheel wordt deels bepaald door vestiging en vertrek van personen in het AZC aan de Vriezenveenseweg. In de afgelopen 5 jaar vestigden zich hier jaarlijks gemiddeld 238 personen van buiten Almelo. Verreweg de meesten (+/- 95%) vertrokken na enige tijd vanuit het AZC ook weer uit Almelo (222 gemiddeld per jaar in de periode 2011-2015).

Het AZC heeft dus in de periode 2011-2015 slechts een beperkt positief effect op het aantal inwoners van Almelo gehad (+16 per jaar). Het buitenlands migratiesaldo van het AZC bedroeg in de periode 2011 t/m 2015 gemiddeld +99, het binnenlands migratiesaldo was gemiddeld -83. In het meest recente jaar (2015) was het buitenlandsmigratiesaldo van het AZC flink hoger (+151) en het binnenlands migratiesaldo wat lager dan gemiddeld (-107), ofwel een saldo van +44.

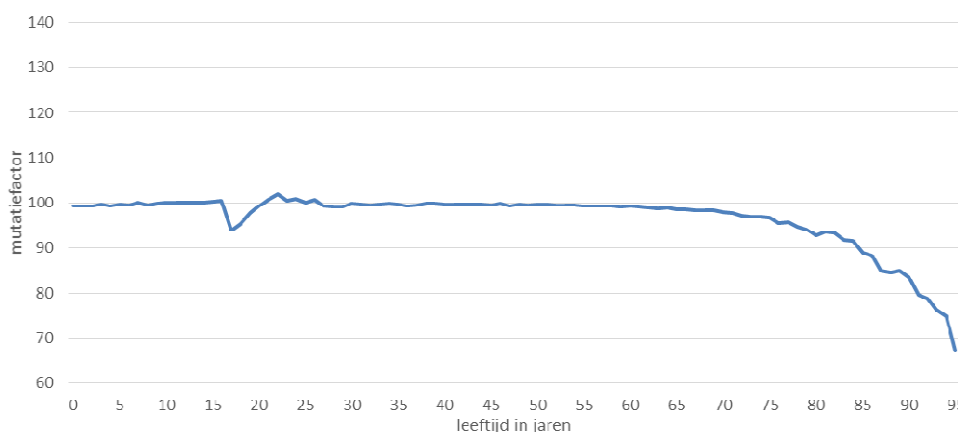
2.4 Inzicht in toename/afname per leeftijdsgroep

Uitleg vooraf: De mutatiefactor is de verhouding tussen het aantal inwoners in een leeftijdsgroep op tijdstip t en $t+1$. Als een gemeente op 1 januari 2010 bijvoorbeeld 100 0-jarigen telt en op 1 januari 2011 99, dan is de mutatiefactor 99.

In onderstaande figuur is te zien dat Almelo in de periode 2006 t/m 2015 per saldo inwoners verloor in de leeftijdsgroep 17 t/m 20 jaar, maar inwoners won in de leeftijdsgroep 21 t/m 27 jaar. Vanaf 24 jaar stijgt de lijn weliswaar licht, maar de mutatiefactoren liggen dan nog steeds onder de 100, wat duidt op een verlies.

In de leeftijdsgroepen 0 t/m 16 jaar en 30 t/m 60 jaar liggen de mutatiefactoren rond de 100. Vanaf het 60e levensjaar worden de mutatiefactoren snel kleiner. Op die leeftijd is migratie echter niet mee de oorzaak, maar is sterfte de belangrijkste factor.

Figuur 10: Gemiddelde mutatiefactor Almelo per leeftijd (2006 t/m 2015)

De mutatiefactoren in de leeftijdsgroep 17 t/m 27 jaar vertoonden in de periode 2006 t/m 2016 door de jaren heen een zeer stabiel beeld. Gemiddeld bedroeg de mutatiefactor in deze leeftijdsgroepen in de periode 2006 t/m 2015 99,14. Dit betekent dat Almelo in deze leeftijdsgroepen elk jaar 0,86% van de inwoners verloor. Dit lijkt misschien weinig, maar het betekent wel dat Almelo in levensfase 17 t/m 27 jaar 0,9914 tot de macht 10 = 9% van de inwoners verliest.

3 Prognose-systematiek en gehanteerde aannames

Kennispunt Twente maakte voor deze bevolkingsprognoses gebruik van het programma GBpro. GBpro is een softwareprogramma dat op initiatief van de Vereniging voor Statistiek en Onderzoek (VSO) voor haar leden is ontwikkeld.

Voor het opstellen van een bevolkingsprognose is veel gedetailleerde informatie nodig. Allereerst is van de periode 2005 t/m 2016 per jaar het aantal inwoners naar leeftijd en geslacht opgenomen. Daarnaast worden ook gedetailleerde gegevens gebruikt over geboorte, sterfte, vestiging en vertrek. Al deze gegevens zijn ontleend aan de Basisregistratie Personen (BRP) van de gemeente Almelo.

Na het invoeren van de historische gegevens zijn er aannames gedaan ten aanzien van geboorte en sterfte, maar ook ten aanzien van verhuizingen van en naar Almelo. Vervolgens berekent het pakket het prognoseresultaat: het aantal inwoners naar leeftijd en geslacht voor de jaren 2017 t/m 2046. In deze rapportage beperken we ons tot de periode 2017 t/m 2040.

Er zijn uiteindelijk drie verschillende prognoses gemaakt, die hieronder kort worden toegelicht. De drie prognoses gaan uit van dezelfde onderliggende data en maken voor geboorte en sterfte gebruik van de gemiddelde patronen van de afgelopen 5 jaar en voor de migratie van de afgelopen 15 jaar. De aannames ten aanzien van de exacte hoogte van de binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo is in de drie varianten echter verschillend:

- Variant 1 (migratiesaldo = 0): Deze variant gaat uit van dat er in de toekomst even veel personen van als naar Almelo verhuizen.
- Variant 2 (Trendprognose): Deze variant gaat er vanuit dat het saldo binnenlandse migratie exact 0 zal zijn en het saldo buitenlandse migratie -40 per jaar. Dit komt overeen met het gemiddelde van de periode 2001-2015.
- Variant 3 (Trendprognose Plus): In deze variant is het saldo buitenlandse migratie gedurende 10 jaar met 50 per jaar verhoogd tot +10. Dit correspondeert met een blijvend hoger aantal asielzoekers.

Variant 1 en Variant twee bevatten dezelfde aannames als de prognose van O&S Almelo uit 2013.

Hieronder zijn de gehanteerde aannames in tabelvorm weergegeven.

Tabel 1: Gehanteerde aannames per prognose-variant.

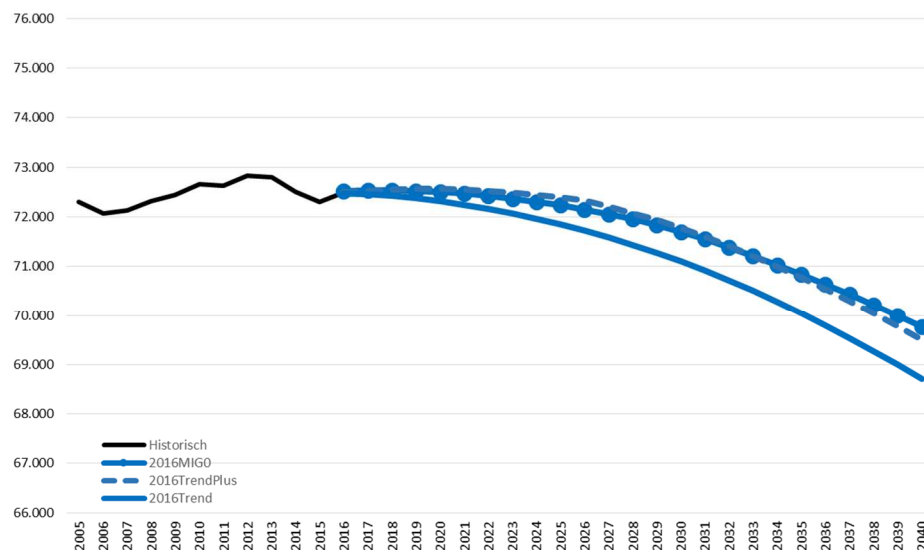
	Variant 1 (Migratiesaldo = 0)	Variant 2 (Trendprognose)	Variant 3 (Trendprognose Plus)
Geboortekansen	2011-2015	2011-2015	2011-2015
Sterftetekansen	2011-2015	2011-2015	2011-2015
Binnenlands migratiesaldo	0 per jaar	2001-2015 (=0 per jaar)	2001-2015 (=0 per jaar)
Buitenlands migratiesaldo	0 per jaar	2001-2015 (-40 per jaar)	ophoging met 50 (+10 per jaar)

4 Uitkomsten

De uitkomsten van de drie scenario's staan weergegeven in figuur 11. Te zien is dat in alle drie de scenario's een geleidelijke daling van het aantal inwoners verwacht mag worden.

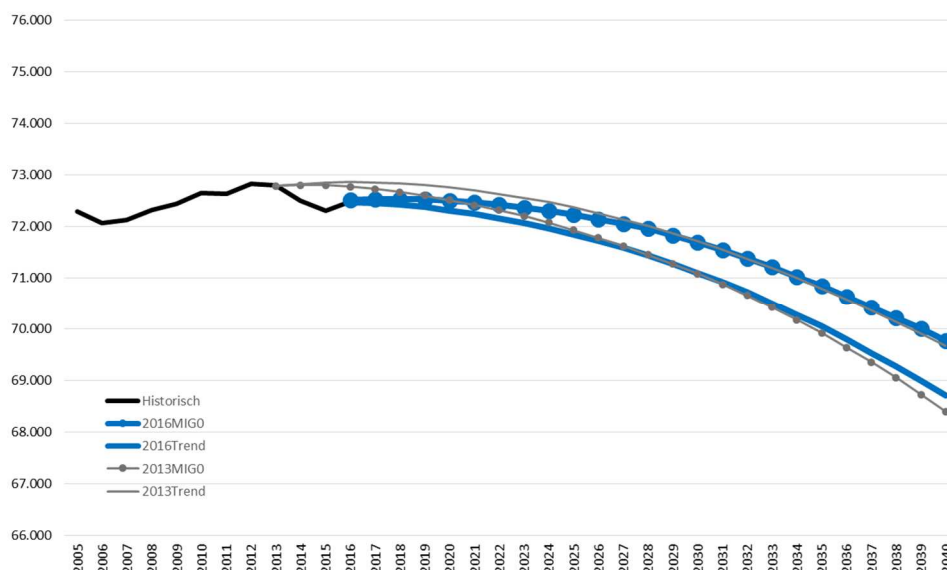
- In het Migratiesaldo = 0-scenario telt Almelo in 2030 71.695 inwoners.
- In de Trendprognose telt Almelo in 2030 71.103 inwoners.
- De derde variant (Trendprognose Plus) komt vrijwel overeen met het migratiesaldo =0-scenario.

Figuur 11: Aantal inwoners gemeente Almelo volgens drie prognosevarianten (2016).

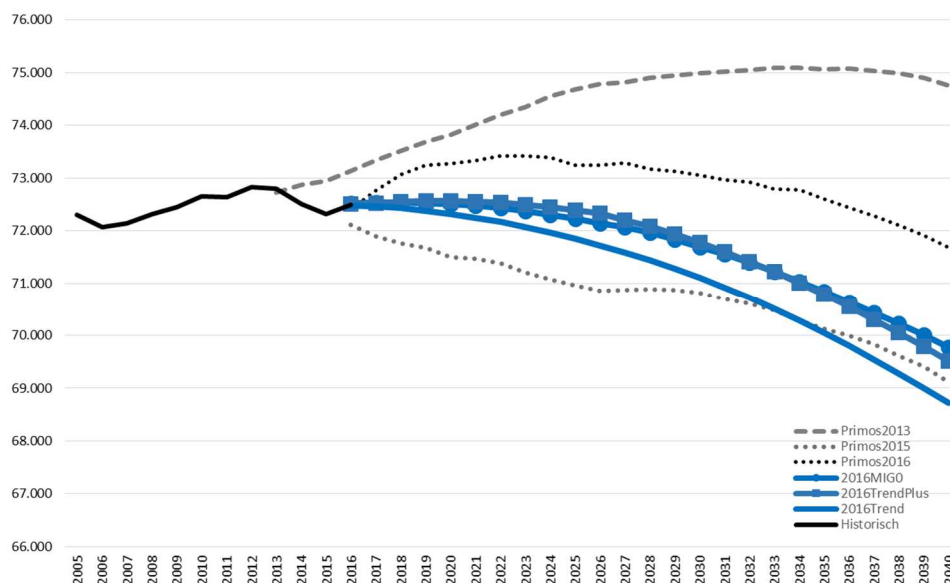
Ter vergelijking zijn in figuur 12 de uitkomsten van dezelfde twee scenario's uit 2013 opgenomen. Opvallend is dan dat het verloop van de Trendprognose uit 2016 sterk overeenkomt met de Migratiesaldo = 0-prognose uit 2013. En dat omgekeerd de Migratiesaldo = 0-prognose uit 2016 sterk lijkt op de Trendprognose uit 2013.

Figuur 12: Aantal inwoners volgens Trendprognose en Migratiesaldo = 0-prognose, Kennispunt Twente 2013 en 2016.

Figuur 13 bevat ter vergelijking ook de uitkomsten van de Primos-prognose 2013 en 2016. Het valt op dat de uitkomsten van de drie scenario's van Kennispunt Twente aanvankelijk liggen tussen de Primos-prognose 2015 en 2016, maar dat deze in de laatste 10 jaar van de prognose meer lijken op die van de Primos-prognose 2015.

Figuur 13: Aantal inwoners volgens Trendprognose, TrendPlus, Migratiesaldo = 0, Primos2013, Primos2015 en Primos2016

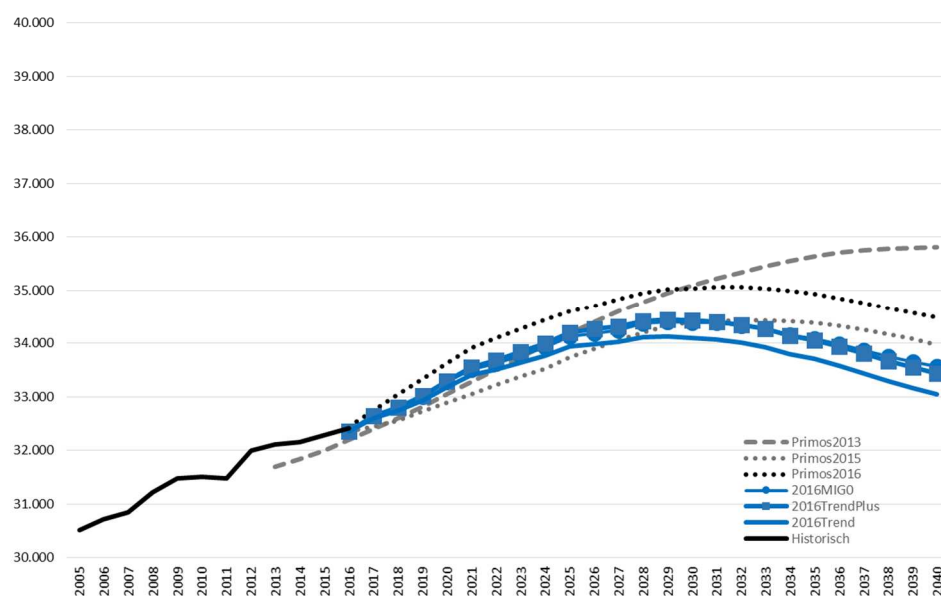

Het bijbehorende aantal woningen is zowel voor de Trendprognose, de TrendPlusprognose als voor de Migratiesaldo = 0-prognose bepaald door per jaar de verwachte gemiddelde woningbezetting van Primos2016 als uitgangspunt te nemen.

De Primos-prognose2016 voorspelt een gemiddelde bruto woningbezetting in Almelo die daalt van 2,23 in 2016 naar 2,08 in 2030. Daarna blijft deze tot 2040 stabiel op dit niveau. Deze

gemiddelde woningbezetting is toegepast op de drie scenario's om het totaal aantal woningen per 1 januari van dat jaar te berekenen (zie figuur 14). Te zien is dat het voorspelde aantal woningen in de Trendprognose 2016 lager uitkomt dan de Primos-prognose 2016. Het verschil neemt bedraagt in 2026 -723 en loopt door de jaren heen verder op.

Figuur 14: Aantal woningen volgens Trendprognose, TrendPlusprognose, Migratiesaldo = 0, Primos2013, Primos2015 en Primos2016

Op basis van het berekende aantal woningen per 1 januari van elk jaar is vervolgens de gemiddelde netto woningtoename bepaald. De gemiddelde jaarlijkse netto woningtoename in de Trendprognose 2016 bedraagt voor de periode 2016 – 2026 151. Dit aantal is goed vergelijkbaar met de Trendprognose 2013 die destijds een netto woningtoename voorspelde van 158 woningen voor de eerste 10 jaar (2013-2023). Voor de periode vanaf 2029 voorspelt de Trendprognose 2016 dat de jaarlijkse woningtoename negatief wordt.

Tabel 2: Gemiddelde jaarlijkse netto woningtoename per prognose, 2017 - 2040.

Prognose	Periode			
	2017 t/m- 2026	2027 t/m 2031	2032 t/m 2036	2037 t/m 2039
Primos2013	220	148	84	16
Primos2015	161	75	-36	-94
Primos2016	209	47	-62	-92
2016MIG0	161	17	-93	-102
2016Trend	142	-3	-115	-128
2016TrendPlus	168	6	-108	-123